

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ

Institut mezinárodních studií Brno

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Brno 2012

Eva Lánská

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ

Institut mezioborových studií Brno

Vliv reklamy na kriminalitu mládeže

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vedoucí bakalářské práce:

Vypracovala:

PhDr. Alena Plšková

Eva Lánská

Brno 2012

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Vliv reklamy na kriminalitu mládeže zpracovala samostatně a použila jsem literaturu uvedenou v seznamu použitých pramenů a literatury, který je součástí této bakalářské práce. Elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné.

Kutná Hora 20. října 2012

Eva Lánská

Poděkování

Děkuji paní PhDr. Aleně Plškové za odborné vedení bakalářské práce, vstřícný přístup, odborné poradenství, ochotu a příjemnou spolupráci. Také bych chtěla poděkovat řediteli Střední školy z regionu Praha za ochotu a za umožnění průzkumu.

Eva Lánská

Obsah

1	Masmédia.....	6
1.1	<i>Knihy a periodika.....</i>	7
1.2	<i>Televize.....</i>	8
1.3	<i>Počítač a internet.....</i>	9
1.4	<i>Rozhlas.....</i>	10
2	Funkce médií.....	11
2.1	<i>Obecné vymezení.....</i>	11
2.2	<i>Reklama a propagace.....</i>	12
2.3	<i>Zásady reklamního úspěchu.....</i>	12
2.4	<i>Působení reklamy na děti a mládež.....</i>	13
3	Kriminalita mládeže.....	15
3.1	<i>Trestní řízení ve věcech dětí a mladistvých.....</i>	15
3.2	<i>Specifické znaky trestné činnosti.....</i>	17
3.3	<i>Příčiny delikventního jednání.....</i>	18
3.4	<i>Vliv televizního násilí na kriminalitu dětí a mládež.....</i>	19
4	Rodina a škola.....	21
4.1	<i>Rodinná výchova a kriminalita.....</i>	21
4.2	<i>Školní výchova.....</i>	22
4.3	<i>Šikana.....</i>	23
4.4	<i>Volný čas.....</i>	24
5	Praktická část.....	26
5.1	<i>Cíl a metody výzkumu.....</i>	26
5.2	<i>Pracovní hypotézy.....</i>	26
5.3	<i>Vyhodnocení a zpracování získaných dat.....</i>	27
5.4	<i>Prezentace výsledků a ověření stanovených hypotéz.....</i>	38

Závěr	40
Resumé	41
Anotace.....	42
Seznam použité literatury	43
Seznam příloh: dotazník č. 1 otázky	

Úvod

Kriminalita, mládež, média a reklama jsou pojmy, s kterými jsme v současné době stále konfrontováni. Děti a mládež vyrůstající v současné společnosti, dalo by se říci mediální společnosti, žijí často v citové chudobě. Je to tím, že společnost nabírá hektické tempo a zaměřuje se převážně na konzumní způsob existence. Proč mladá populace čím dál více zakotvuje ve světě médií jako je televize, počítač kde se neseznamují s reálným světem, ale se světem upraveným, plným iluzí? Odpověď lze hledat mimo jiné především v nedostatečné výchově a komunikaci v rodině, neefektivním způsobu využití volného času. Mladí přejímají to co je pro české prostředí charakteristické a to, že veřejnost je vůči médiím důvěřivá.

Toto téma jsem zvolila z toho důvodu, že jsem sama zažila pěknou řádku překvapení a nepříjemností se svojí o mnoho let mladší sestrou, která je již porevolučním dítětem. Procházela odlišným způsobem výchovy a byla v rozhodujícím věku ve větší míře vystavena tlaku médií. Přestože měla jiné ambice, rodiče v ní viděli krásnou dívku, která by rozhodně svoje dispozice neměla zahodit. A ona tomu uvěřila. Uvěřila, že to je klíč k bezstarostnému životu plnému zábavy, lesku, peněz a obdivu. Začal kolotoč různých diet a zázračných pilulek za podpory internetu, kde trávila neuvěřitelné množství času, místo vhodné a užitečné literatury se jí v pokojíčku štosovaly hromady módních časopisů, protože jak tvrdila, diktát módy je neúprosný. Obklopila se kamarádkami stejného zaměření a pomalu se z ní stávala předčasně dospělá dívka s krédem já jsem já a kdo je víc. Rodiče z ní měli radost a moje argumenty nebrali na vědomí, spíše to považovali za závist starší sestry. Až když mladší sestra začala mít zdravotní a psychické problémy z honby za dokonalostí a přestala s rodiči komunikovat, mi dali za pravdu a požádali o pomoc. Bylo zapotřebí hodně úsilí, času a trpělivosti abychom sestru vrátili do normálního života se vším, co přináší, ale podařilo se. Dnes už chápe, že média mohou být nejen prospěšná, ale mohou i velmi ublížit pokud člověk přestane vnímat realitu. A věřím, až sama založí rodinu, bude se snažit svoje děti vychovávat tak, aby ctili společenské normy, bude se je snažit uchránit před špatnými vzory. Často jí říkám, že dětství je studánka, ze které pijeme po celý život a je na tom hodně pravdy. Proto se v této práci budu zabývat vlivem působení a negativních dopadů médií, informačních technologií na kriminalitu dětí a mládeže, tato problematika je stále velmi aktuální. V jednotlivých kapitolách se zaměřím na obecnou charakteristiku

a druhy médií, reklamu, kriminalitu dětí a mládeže, rodinnou a školní výchovu, trávení volného času. Součástí této práce je dotazníkové šetření mládeže na střední škole v Praze, kde jsem donedávna bydlela a stále pracuji. Úkolem bylo zjistit, jak média zásadně zasahují do života mládeže, jak ji ovlivňují a formují.

Mnohotvárnost a složitost této problematiky ukazuje, že je prakticky nemyslitelné komplexně zpracovat tuto látku beze zbytku vzhledem ke značnému tematickému rozsahu.

1 Masmédia

Slovo médium pochází z latiny a jeho význam je prostředek, prostředník. S tímto pojmem se nesetkáváme pouze v oblasti jako je chemie, biologie, fyzika a výpočetní technika, ale i v teorii sociální komunikace. Média jsou prostředkem masové komunikace a ta je vždy řízená. Média se dělí na tiskové a elektronické. Do tiskové sekce lze zařadit noviny, časopisy, knihy, letáky, plakáty a deníky. Do elektronické sekce patří satelitní a kabelová televize, internet, rozhlas, CD, DVD a telefonní síť. Jakou moc a technickou úroveň média mají je dáno ekonomickým, kulturním a politickým uspořádáním.

Média jsou tedy součástí společnosti a kultury. Pozice médií ve společnosti a z ní plynoucí důsledky činí tuto oblast nejen přitažlivou, ale i velmi diskutovanou. Média utváří a formují to, co se jedinec dozvídá o světě, a jsou jedním z hlavních zdrojů tvorby názorů na věci, které se k jedinci dostávají.¹ V mnoha směrech se zdá, že spíše otupují a deformují estetické citění včetně vkusu. Nejohroženější skupinou jsou děti a dospívající populace, tady je patrný silný vliv na jejich hodnotový systém a postoje.

Působení prostředků masové komunikace lze ovlivnit jen nepřímo a ojedinele. Podle názorů Spousty je to z těchto důvodů:²

- Masově rozšířená média jsou všudypřítomní v prostoru a čase,
- Technická dokonalost většiny hromadných sdělovacích médií umožňuje velmi věrohodně simulovat skutečnost,
- Vnější atraktivnost a formální neobvyklost prezentovaných produktů diváka silně přitahuje,
- Média velmi účinně apelují na naše smyslové orgány.

¹ BURTON, Graeme. *Úvod do studia médií*. Vyd.1. Brno: Barrister, 2001.

² KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2008.

1.1 Knihy a periodika

Knihy je sešitý nebo lepený svazek listů, či skládaný arch papíru, pergamenu nebo jiného materiálu, popsaný, tištěný, prázdný s vazbou a opatřený přebalem. Kniha je považována za literární práci nebo hlavní oddíl této práce. Kniha je nepřehledné množství s různými obsahy. Například pohádky pro děti, atlasy, učebnice, různé encyklopedie, slovníky, vědecká a technická literatura, umění, próza a poezie, romány, novely, atd. Kniha může být publikována i v elektronické formě – e-book.

Knihu definujeme jako monografii což znamená neperiodickou publikaci. Kniha přináší vzdělání, zábavu, relaxaci a kulturu. Neobsahuje reklamu a tím se stává pro děti a mládež bezpečnou. Hodnota knihy může být velmi vysoká zvláště z historického hlediska, protože patří k nejstarším médiím k uchovávání a předávání informací.³

Noviny se podle šíře zásahu cílových skupin dělí na regionální a celostátní tisk.⁴ Podle periodicity se tisk člení na deníky, týdeníky, čtrnáctideníky, měsíčníky a čtvrtletníky. Lze ho rozdělit na seriózní a bulvární tisk

Seriózní periodikum se vyznačuje graficky malými a dlouhými nadpisy, jeho prioritou je aktuálnost, pravdivost společenských událostí a stylově neutrální slovní zásoba. Používá formální a oficiální jména, obsahuje více textu než obrázků.

Bulvární periodikum často používá slang, domácí důvěrné názvy, neformální jednoduché věty, vizuálně velké, ale krátké nadpisy a obsahuje více obrázků nežli textu. Obsahem bulváru jsou celebrity a skandály.⁵

Pro děti a mládež tento druh periodika není vhodný. Může ohrožovat morálku mladých čtenářů, zkruslovat náhled na realitu a dát návod k mnoha společensky nepřijatelným věcem.

³ *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2012-05-11]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org>

⁴ *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2012-05-30]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org>

⁵ HVÍŽDALA, Karel. *Moc a nemoc médií: rozhovory, eseje a články 2000-2003*. Vyd. 1. Praha: Máj, 2003.

Časopis je periodická publikace s obsahem většinou odborných informací.⁶ Je dražší než běžný tisk, ale taky má lepší grafickou úpravu. Liší se od novin tím, že je podstatně více adresný čili má cílenějším zaměřením na užší skupinu čtenářů. Z informačního hlediska nejsou časopisy příliš vhodné co do aktuálnosti zpráv, protože obsahují zastaralé události. Kromě společenských, odborných, sportovních, módních a literárních časopisů je k dispozici velká řada tohoto periodika i pro děti a mládež. Časopisy pro nejmenší mají za úkol dětem rozvíjet jazykovou stránku, logické uvažování a představitelost.⁷ V časopisech pro mládež už lze nalézt vliv reklamy a to v podobě propagace módních a technických trendů. Účelem je této skupině čtenářů nenápadně vnutit fakt, že propagované věci jsou nezbytnou součástí jejich mladého života a bez nich nebudou „in“.

1.2 Televize

Televize je mocným komunikačním a reklamním médiem. Barevný obraz, mluvené slovo, zvukové efekty a hudba, to vše působí na emocionální složku diváka. Televize má schopnost jako jedno z mála médií vyjádřit děj v pohybu. Reklama v televizi zabírá okolo 11 % vysílacího času a je prezentována ve formě krátkých spotů, které propagují určitý výrobek nebo službu. Výhodou televizní reklamy je široké a komplexní pokrytí. Z toho vyplývá, že náklady na oslovení jednoho potenciálního zákazníka jsou nízké. Další výhodou je rychlost sdělení tedy působit multimediálně. Nevýhodou je omezené cílení na určitou skupinu zákazníků. Myšleno tak, že více vjemů může způsobit zahlcenost diváků, vysoké náklady na výrobu, vysoké náklady na výrobu a umístění reklamy

Vliv televize na děti a mládež je veliký, když vezmeme v úvahu, kolik času věnují jejímu sledování. Negativní důsledky vlivu televize jsou patrné ve viditelných a obsahových částech programů, jako je sex, násilí a sadismus. Reklamní působení ať vědomé nebo podprahové, vždy jde o cílené ovlivňování postojů a jednání těchto diváků. A protože především rodiče jsou nejdůležitějším prvkem při výchově dětí, měli

⁶ *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2012-06-02]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org>

⁷ *Moje-rodina.cz | rodina, těhotenství a porod, on-line TV, výchova dětí, škola, partnerské vztahy a intimita, tvoření, fotogalerie a další* [online]. © 2005 - 2008 [cit. 2012-08-22]. Dostupné z: <http://moje-rodina.cz>

by bezesporu rozhodovat o průběhu sledování televize, chránit děti před sledováním nevhodných pořadů a snažit se pro ně najít či doporučit vhodný pořad.

1.3 Počítač a internet

Počítač je další z hlavních moderních komunikačních nástrojů informační společnosti a v současné době se využívá téměř ve všech oborech lidské činnosti. K propojení dochází pomocí počítačových sítí. Nejvyužívanější celosvětovou sítí je internet.⁸ Počítačové hry se těší veliké oblibě, ale jako vše mají i svoje zápory. Logické a strategické hry jistě neuškodí. Hry, jejímž obsahem jsou válečná a bojová témata, krvavé sporty, apod. mohou u dětí a mládeže zvyšovat agresivitu a jistě nerozvíjí myšlení pozitivním směrem. Dopady účinku těchto žánrů lze minimalizovat dostatečnou kontrolou, čemu se mladí na počítači věnují. Cena těchto produktů je poměrně vysoká, mladí si je často mezi sebou půjčují a rodiče často ani nevědí, že jejich potomek něco takového vlastní. Další problém je, že hlavně starší generace rodičů neumí dostatečně s počítačem zacházet a tím není kontrola důsledná. Často dochází u mladých lidí k závislosti na počítači a to vede k zanedbávání školních povinností a zaostávání v sociálním vývoji. Početná skupina dětí a mládeže dnes místo tužky využívá klávesnici. Je to pohodlnější, rychlejší, ale potlačuje to krásu písma jako takového. Může nastat problém i s gramatikou. Každý softwarový program počítače je vybaven kontrolou gramatiky, upozornění na chybu se děje tedy automaticky. Při ručně psaném projevu nic takového neexistuje a tady může s pravopisem nastat problém. Přesto je potřeba dětem a mladistvým vštěpovat, že ručně psaný dopis či blahopřání má větší osobní a kulturní úroveň, než papír vytištěný z tiskárny.

Internet – v jeho rámci mohou uživatelé využívat celou škálu služeb, např. systém webových stránek, elektronickou poštu, telefonování online, apod. Hojně využívanými komunikačními kanály se staly sociální sítě. Jsou velmi populární, slouží nejen k zábavě a sdílení informací, ale i ke sdružování lidí, kteří by se jinak fyzicky nemohli setkat. Chatování na internetu nemusí být vždy bezpečné. Napomáhá tomu častá anonymita protistrany. Děti a mladiství jsou poměrně hodně důvěřivými uživateli a pokud mají

⁸ *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2012-05-11]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org>

problém s rodiči, ve škole, se svými vrstevníky jsou schopni podat o své situaci poměrně detailní informace i soukromého charakteru a nenapadne je, že ten, který se skrývá pod přezdívkou a nápadně jeví zájem toho může i zneužít. Lidé jsou zvědaví a rádi odkrývají problémy jiných. Nebezpečí tkví v tom, že pokud má dítě či mladiství opravdu závažný problém, může nevhodně zvolená podpora a návod k řešení tyto problémy ještě umocnit. Dalším negativem internetu je přístupnost pornografie. Weby nabízí veliké množství stránek s tímto materiálem zdarma a sledovanost je poměrně vysoká. V rámci výchovy různorodost žánrů pornografie může mít závažné následky, to znamená narušení sexuálního vývoje jedince.

1.4 Rozhlas

Rozhlas je telekomunikační zařízení pro jednosměrný přenos zvuku na dálku. Toto médium působí intenzivněji na emotivní složku posluchače a více jeho smyslů formou mluveného slova, hudby a zvuků. Rozhlas má ve srovnání s jinými masovými médii přednost ve velkém přenosu, enormním dosahu a nízkých nákladech na produkci velkého počtu pořadů. Celkově došlo oproti minulosti ke změnám v programovém schématu vysílání, zkrácení pořadů, nárůstu vysílání reprodukováné hudby a zaměření na aktuální zprávy a zprávy o počasí či dopravní situaci během celého dne. Volba stanice záleží na individuálním vkusu posluchače. Většina mládeže je zaměřena na určitý hudební styl. Každá taková stanice má ve svém programovém obsahu i nezbytnou reklamu. Reklama je často podbarvená nějakou vtíravou melodií a chytře složenými slogany, které si posluchač snadno zapamatuje.

2 Funkce médií

2.1 Obecné vymezení

Funkce médií se mění v závislosti na typu uspořádání společnosti, kulturního kontextu a sociálních, politických a ekonomických podmínkách⁹. Je důležité pochopit, k čemu jsou média dobrá, pochopit podstatu jejich činnosti a účel jejich existence. Tradičně se médiím připisují tyto funkce: zábavní, informační, kulturní, sociální a politická.

Zábavní funkce poskytuje zábavu a rozptýlení, odvádějí pozornost od vážných sociálních problémů a nerovností.¹⁰ Jde o přenos části sdílené kultury a kromě odpočinku a uvolnění přispívá k vytváření vztahů. Do repertoáru zábavy patří dramatické a výtvarné formy, sportovní přenosy, humor, lidová zábava a hudba.¹¹

Informační funkce mají za účel utvářet představu o současném světě a o jeho společenské, politické a geografické existenci. To znamená, že informační funkce médií je vlastně takovým průřezem určitého náhledu na svět pro svoje obecnstvo a svým způsobem ho i pacifikuje.¹²

Kulturní funkcí se rozumí to, že obecnstvu jsou předkládány materiály, které mají za úkol udržovat a předávat dál naši kulturu, dále udržovat v této oblasti společnosti daný stav, ale také podporovat vůli po změně a růstu.

Sociální funkce tvoří příklady, které média poskytují obecnstvu a to ze života společnosti, jejího vzájemného jednání. Tyto příklady jsou přínosem k naší socializaci a předkládají představy a vztahy na takové úrovni, aby byly pro příjemce pochopitelné a zvládnutelné a pomohly jim úspěšně se integrovat do společnosti.

Politické funkce mají za úkol pomocí médií předkládat obecnstvu představy o politických událostech a aktivitách. Jde o to pochopit, jakým způsobem politika funguje. Na jedné straně tyto představy vytvářejí dojem pro obecnstvo, že se podílí na politických procesech, ale na druhé straně se jim ve skutečnosti vnucuje autorita

⁹ BURTON, Graeme. *Úvod do studia médií*. 1. vyd. Brno: Barrister, 2001, s. 140.

¹⁰ BURTON, Graeme. *Úvod do studia médií*. 1. vyd. Brno: Barrister, 2001, s. 142.

¹¹ MUSIL, Josef. *Elektronická média v informační společnosti*. Praha: Votobia, 2003.

¹² BURTON, Graeme. *Úvod do studia médií*. 1. vyd. Brno: Barrister, 2001.

těch, kteří o jejich životech rozhodují. Média mají schopnost mobilizovat veřejné mínění. Princip je vcelku jednoduchý. Přivést pozornost veřejnosti k něčemu, o čem dosud nepřemýšlela a naznačit způsoby, jak na danou záležitost nahlížet. Proto mají média tu moc formovat názory na politické události a témata.¹³

2.2 Reklama a propagace

Reklama je nejspíš stará jako lidstvo samo tedy od vzniku obchodování. Slovo reklama má svůj původ v latinském jazyce. Latinsky „reklamare“ znamená znovu prodat. Reklama je komunikační proces a to znamená, že je to proces řízený. A na základě tohoto procesu reklama využívá poznatků z psychologie, sociologie a teorie komunikace. Reklama se realizuje prostřednictvím veřejně dostupných médií jako je tisk, televize, rozhlas a internet.¹⁴ Do propagace reklamy patří i různé reklamní poutače jako jsou tabule, stojany, billboardy a označování firemních budov či obchodních řetězců pomocí nápisů a vývěsních štítů. Reklama je též známá pod moderním pojmem marketingová kampaň. Tím se označuje jakékoliv veřejné oznámení určené k podpoře koupě, prodeje, nájmu výrobku nebo služby, k propagaci věci či myšlenky. I když je reklama někdy zatracovaný společenský fenomén, pro trh, ekonomiku a podnikání má unikátní význam, protože bez její existence si nelze představit tržní hospodářství.

Propagace je vědomou činností, která se specifickými prostředky zaměřuje na určitou skupinu lidí. Cílem směřujícím k takové skupině je vyvolat, zvýšit či omezit určitou potřebu nebo zájem.¹⁵ Propagace je nedílnou součástí marketingového mixu – výrobek, cena, distribuce a propagace.¹⁶

2.3 Zásady reklamního úspěchu

Reklamní úspěch je rozdělený do čtyř zásad. První zásadou je upoutání pozornosti. V této fázi jde o to, aby na sebe reklamní spot dokázal co nejvíce upozornit. Většina spotřebitelů totiž reklamu nevyhledává. Druhou zásadou je zaujmout spotřebitele takovým způsobem, aby se jeho pozornost upoutala k propagovanému výrobku

¹³ BURTON, Graeme. *Úvod do studia médií*. Vyd. 1. Brno: Barrister, 2001, s. 143.

¹⁴ JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPOVÁ. *Masová média*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2009, s. 173.

¹⁵ CHMEL, Zdeněk. *Propagace, public relations, media*. Vyd. 1. Brno: Ante, 1997.

¹⁶ *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2012-05-11]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org>

a na tomto základě o produktu počal vyhledávat více informací. Třetí zásadou je rozhodnutí. V této fázi na základě argumentů z reklamy a širších informací je spotřebitel přesvědčen, že by propagovaný produkt měl zakoupit. Tím se dostáváme ke čtvrté fázi, že pokud tak spotřebitel učiní, reklamní kampaň byla úspěšná a veškeré snažení zhodnoceno.¹⁷

Tvůrci reklamy by měli mít na paměti, že musí se spotřebitelem jednat jako se sobě rovným, rozhodně se nevyplácí ho podceňovat. Velmi dobře to vystihuje David Ogilvy: (1911-1999) guru reklamní branže: Nikdy nepište reklamu, kterou byste nechtěli dát přečíst vlastní rodině. Svě ženě jistě lhát nechcete, tak nelžete ani mé. Čiňte jiným to, co si přejete, aby oni činili vám. Pokud o výrobku neříkáte pravdu, přijde vám na to buď vláda, která vás bude stíhat, nebo spotřebitel, který vás potrestá tím, že podruhé vaše zboží nekoupí. Dobré výrobky dokáže prodávat poctivá reklama. Když si myslíte, že výrobek není dobrý, není reklama na něj vhodnou prací pro vás.¹⁸

2.4 Působení reklamy na děti a mládež

Děti jsou od útlého věku vystaveny tlakům reklamy a nabídkám trhu. Především se jedná o hračky, hry, sladkosti, oděvy a jiné doplňky. Pokud rodina nebo škola děti nevybaví lepšími hodnotovými orientacemi, mohou se jejich potřeby provokované reklamou a nabídkou stát určujícím směrem jejich života. Za příklad lze uvést podbízivé propagování nezdravé výživy. Jde o školní automaty, které rozhodně nesplňují podmínky zdravého stravování, ať jde o děti nebo mládež. Jednak se tím mohou měnit stravovací návyky, navíc jde o módní záležitost. Děti pak nechtějí snídat a rodiče v zájmu klidu jim raději dají peníze, které jejich potomci rádi proinvestují v těchto automatech. Toto jistě nejsou jediné špatné dopady vlivu reklamy a konzumního životního stylu. Nejde totiž jen o školní automaty, ale i o oblečení, mobilní telefony a jiné vybavení, které v tom daném věku k jejich životu patří. Jenomže ne každá rodina je ekonomicky silná, aby mohla svým potomkům vyhovět vlastnit to, co je právě trendy a některé rodiny se tomu brání i z principu. Dítě či mladistvý se pak dostává do situace, kdy je ve škole vystaveno diskriminaci či dokonce šikaně ze strany spolužáků. Řešení

¹⁷ KRÍŽEK, Zdeněk a Ivan CRHA. *Jak psát reklamní text*. 4., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2012.

¹⁸ KRÍŽEK, Zdeněk a Ivan CRHA. *Jak psát reklamní text*. 4., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2012.

takových problému nejsou v moci domluv a vysvětlování, zde je zapotřebí specifická výchovná kompetence pedagoga.¹⁹

¹⁹ HELUS, Zdeněk. *Dítě v osobnostním pojetí: obrat k dítěti jako výzva a úkol pro učitele i rodiče*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004.

3 Kriminalita mládeže

Kriminalita je charakterizována jako sociálně patologický jev. Patří mezi ty jevy, které svojí škodlivostí ohrožují společnost, její uspořádání jako celek i jednotlivce.²⁰ Proto málokteré problematice z této oblasti je věnována taková pozornost jako kriminalitě mládeže, která má vzestupnou tendenci.

Období dětství a dospívání je časově dlouhé a představuje celou škálu změn, kdy se závislý jedinec formuje na nezávislého jedince, který za sebe přebírá plnou odpovědnost. Děti jsou dnes vyspělejší než dříve a také se podstatně změnilo celospolečenské klima, vedení dětí ve škole, funkčnost rodiny, naplnění jejich volného času zájmovými aktivitami. Vztah společnosti k dospívajícímu jedinci má podstatu v tom, že by měl pomoci kladně zpracovat jeho vnitřní rozpory a vytvořit optimální podmínky pro zdravé a kultivované dospívání.

3.1 Trestní řízení ve věcech dětí a mladistvých

Pro osoby mladší osmnácti let, které se dopustily trestného činu, platí zvláštní režim. Tento režim je upraven v zákoně o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a soudnictví ve věcech mládeže (jedná se o zákon 218/2003 Sb.). Tento zákon rozlišuje mezi mladistvými a dětmi mladšími patnácti let.

Děti do patnácti let nejsou trestně odpovědné, a proto nemohou být stíhány za spáchání trestného činu. Pokud se dopustí jednání, které jinak nese znaky trestného činu, koná se řízení podle občanského soudního řádu. V tomto řízení musí dítě mít opatrovníka. Tím bývá zpravidla advokát. Pokud soud neupustí od uložení opatření, může dítěti uložit:

- a) dohled probačního úředníka
- b) zařazení do terapeutického, psychologického nebo jiného vhodného výchovného programu ve středisku výchovné péče
- c) ochrannou výchovu

²⁰ JILČÍK, T., PLŠKOVÁ, A., ZAPLETAL, L., *Sociální patologie – úvod od studia*. Brno: IMS, 2005, s. 7.

Zákon považuje za mladistvého toho, kdo v době spáchání provinění dovršil patnáctý rok věku a nepřekročil hranici osmnácti let věku. V novém trestním zákoně, který je účinný od 1. ledna 2010 byla sice hranice 15 let snížena na hranici 14 let, ale ještě než tento zákon nabyl účinnosti, byla tato hranice vrácena zpět na 15 let.

Trestné činy mladistvých nesou označení „provinění“. Aby bylo možné mladistvého z hlediska provinění stíhat, musí provinění vykazovat míru závažnosti vyšší než malou. Stejně jako u dětí i mladistvý musí mít obhájce. V trestním řízení ve věcech mladistvým musí zúčastněné osoby dodržovat pravidla ochrany osobních údajů. Dále policejní orgány, soudce, státní zástupce, probační úředník nebo sociální pracovník musí mít zvláštní průpravu pro zacházení s mladistvými. Zákon určuje projednávání trestních věcí soudům pro mládež. V praxi to znamená, že trestní kauzy mladistvým řeší soudci obecních soudů, kteří jsou na to specializovaní.

Pokud je mladistvý shledán vinným, neukládá se mu trest, ale opatření a to se podle určení dělí: opatření výchovné, ochranné a trestní.

Výchovná opatření: dohled probačního úředníka, kde jde o sledování chování mladistvého v jeho prostředí. Probační programy se zaměřují na sociální výcvik, vzdělávací programy a psychologické poradenství. Dále jsou to výchovné povinnosti, do kterých patří společensky prospěšná činnost, náhrada způsobené škody, léčba závislosti, bydlení s rodiči, apod. Pod výchovným omezením se rozumí například zákaz užívání návykových látek, zákaz určitých akcí, zákaz styku s konkrétními osobami. Poslední z výchovných opatření je napomenutí s výstrahou. Soudce nebo státní zástupce důrazně upozorní mladistvého na protiprávnost jeho činu a následně mu vysvětlí, jaké důsledky mu hrozí, pokud se v budoucnu bude dopouštět další trestné činnosti.

Ochranná opatření: patří sem ochranná výchova, která se ukládá v případě, že u mladistvého není předpoklad řádné výchovy pro zanedbanost či nevhodné prostředí ve kterém žije. Ochranná výchova se vykonává ve zvláštních ústavech pro mladistvé. V dalších případech může být nařízeno ochranné léčení a to protialkoholní, toxikomanické, psychiatrické a sexuologické. Patří sem i zabezpečovací detence, kde se ochranné léčení odehrává v uzavřeném zařízení, aby nedocházelo k útěkům. Dále je tu zabránění věci či jiné majetkové hodnoty. Děje se tak v případě, že věc ohrožuje bezpečnost mladistvého a nebo pochází z trestné činnosti.

Trestní opatření: obecně prospěšné práce, zde se přihlíží k možnostem mladistvého a jeho poměrům, domácí vězení, které lze uložit na dobu až dvou let nebo zákaz vstupu na sportovní, kulturní či jiné společenské akce a to na dobu nejdéle pěti let. V obou případech jde o nová trestní opatření, která vstoupila v platnost od 1. 1. 2010. Peněžní opatření se týká mladistvého, pokud je výdělečně činný nebo to umožňují jeho majetkové poměry. Peněžním opatřením s podmíněným odkladem se mladistvému stanoví zkušební doba, v níž je povinen vést řádný život. V opačném případě musí peněžní opatření zaplatit. Zákaz činnosti nesmí být na překážku při přípravě mladistvého na povolání a nesmí trvat déle než 5 let. Odnětí svobody podmíněné – mladistvému je stanovena zkušební doba, a pokud v ní nepovede řádný život, bude muset vykonat odnětí svobody ve věznici pro mladistvé. Odnětí svobody nepodmíněné – ukládá se tehdy, pokud je jasné, že žádná jiná opatření nepovedou k nápravě mladistvého. U mladistvých se trestní sazba snižuje na polovinu. Výkon trestu se vykonává ve věznicích pro mladistvé a nebo ve zvláštním oddělení jiných věznic.²¹

3.2 Specifické znaky trestné činnosti

Rychlost kulturních a sociálních změn v České republice má specifický vliv na šíření sociálně patologických jevů mezi mládeží. Tyto změny předstihují generační posun v řadě zvyklostí a životních postojů. Snaha se co nejrychleji přiblížit novému životnímu stylu je jednou z řady sociálně patologických jevů, kde nevyzrálí jedinci mají za to, že hmotné statky jsou prioritou celého dění a tak jsou schopni si k nim dopomáhat nezákonnými metodami, včetně trestné činnosti.

Kriminalita mládeže se výrazně odlišuje od kriminality páchané dospělými. To znamená, že příprava trestné činnosti je nedokonalá, chybí plánovitost, absence vhodných nástrojů ke spáchání trestné činnosti. Taková činnost je častěji páchána se spolupachateli a ve skupině. Jednání mladistvých pachatelů se vyznačuje nedostatkem vědomostí a schopností k překonání určitých překážek, což dokazuje použití neúměrných prostředků k dosažení cíle. Mladiství pachatelé jednájí více emotivně než rozumově a tak je trestná činnost ve většině případů páchána pod vlivem momentální

²¹ *Www.trestni-rizeni.com - trestní právo a trestní řízení pro laiky* [online]. © 2006 - 2012 [cit. 2012-09-22]. Dostupné z: www.trestni-rizeni.com

situace. Značnou roli v těchto případech sehrává alkohol nebo jiné návykové látky. Mladistvý pachatel se rád přípravou nebo činem chlubí ve skupině osob, do které patří a tamtéž si opatřuje alibi. Repertoár odcizovaných předmětů je různý. Peníze, alkohol, cigarety, léky, potraviny, spotřební zboží, mobilní telefony, auta, kola, motocykly, atd. Věci z trestné činnosti se ve skupině přerozdělují, finanční prostředky se utrácejí společně. Delikventní jednání mladistvých pachatelů významně podporuje počítačnická úspěšnost, protože poměrně vysoké procento deliktů zůstane neodhaleno jak rodiči, pedagogy, tak orgány činnými v trestním řízení. Za vstupní bránu na kriminální dráhu lze považovat vandalismus, těžko se odhaluje a je lákavou cestou k závažnějšímu provinění. Mladiství mají jiný hodnotový systém než dospělí. O tom vypovídají objekty jejich zájmu. Většinou jde o věci, které se jim s ohledem na věk líbí a po kterých momentálně touží a jsou neochotni se některých svých potřeb vzdát nebo je odložit na pozdější vhodnou dobu.

3.3 Příčiny delikventního jednání

Mezi příčiny delikventního jednání dětí a dospívajících patří dysfunkční rodina, problémy se školní docházkou, agresivní nebo surová výchova, kriminální chování rodičů, protispolečenské chování v rodině, nedodržování základních pravidel, lhostejná výchova dítěte, nižší intelekt, nevhodně plánovaný volný čas, alkoholová a drogová závislost. Vlivy takového prostředí vedou k nejzávažnějším poruchám chování s protispolečenskými rysy. V těchto případech je budoucnost dětí a mládeže velmi sporadická, s touto poruchou chování se z nich stávají delikventní osoby s častými recidivami protispolečenského chování.²²

Užívání návykových látek dětmi a mládeží je rozšířený a nebezpečný jev, příčinou bývá zvědavost. V další fázi může jít o východisko ze svízelné situace, problémů doma nebo ve škole, osobní neúspěch a ztráta sebedůvěry. O závislost jde v případě, že se drogy stanou nutností. Mezi nejrozšířenější drogy patří alkohol, cigarety a marihuana.²³

²² MARTÍNEK, Zdeněk. *Agresivita a kriminalita školní mládeže: druhy agresí, přístupy k agresivnímu chování, poruchy chování, šikana*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2009.

²³ MÜHLPACHR, Pavel. *Sociální patologie*. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita, 2001.

Alkohol patří do skupiny hypnosedativ s krátkodobým účinkem, a jde o drogu společenskou, protože je lidmi konzumována ve skupině. U dětí a mladistvých převážně v partě vrstevníků. Naše společnost je k alkoholu tolerantní, jeho konzumace má v naší zemi velkou tradici. Alkohol odstraňuje zábrany, uvolňuje psychické napětí, zlepšuje náladu a dodává sebejistotu. Pro dětský organismus ve vývoji je velmi škodlivý i v malých dávkách.

Tabák patří mezi návykové drogy, jeho účinky nejsou tak náhlé jako u alkoholu, zde stoupá riziko dlouhodobým užíváním (astma, rakovina, snížená imunita, apod.) Obsahuje spoustu škodlivin a pouze jednu návykovou látku – nikotin. U mládeže má přednost před alkoholem, pro ni je to symbol dospělosti. U mnoha jedinců v mladém věku může nastat závislost, která přetrvává do dospělosti.

Marihuana se kouří stejně jako cigarety. Mezi mládeží je to velmi oblíbená droga, krátkodobě vede k veselosti, konzument ztrácí zábrany, dochází k afektovanému chování. Účinky jsou škodlivé podobně jako u tabáku, k tomu se zhoršuje paměť, při trvalém užívání negativně působí na psychiku a potenci.

Do skupiny návykových látek lze zařadit i kofein, který taktéž může vyvolat závislost a to jak u dětí, tak mládeže. Trh nabízí veliké množství nealkoholických nápojů, které kofein obsahují, včetně stimulačních nápojů hojně užívaných mládeží.

3.4 Vliv televizního násilí na kriminalitu dětí a mládež

Scény s kriminálním tématem se u široké veřejnosti těší poměrně velké a trvalé oblibě. Nelze říci, že mediální násilí je přímo hlavním faktorem pro kriminální jednání mladých lidí, ale svůj podíl v tomto směru na tom může mít. Pokud jsou děti a mládež často vystavovány obrazům násilí, dostavuje se pocit, že násilí je normální jev a lze jím běžně řešit případné konflikty. Nejvíc jsou ohrožovány malé děti. Nekriticky přijímají to, co vidí a slyší a v dětském věku nejsou plně schopné dobře rozlišovat realitu a fikci. Na základě pořadů s násilnou tematikou může u dětí docházet k mylné představě, že právě násilí je vhodná forma jednání pro dosažení nějakého cíle.²⁴ Děje se tak za předpokladu, že selhává socializační role rodiny, kdy rodiče zanedbávají její

²⁴ VYBÍRAL, Zbyněk. *Psychologie lidské komunikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2000.

důležitost a tím svoje potomky vystavují nebezpečí utváření špatných vnitřních norem osobnosti na základě sledovanosti nevhodných pořadů.

Teorie o vhodnosti či nevhodnosti sledování televize není jednoduchá. Žánr pořadů je rozmanitý a proto záleží na rodičích, na co dětem umožní se dívat a na jak dlouhou dobu. Převládat by měla volba pořadů, které rozvíjí vnitřní svět dětí pozitivním směrem. Dlouhodobé vysedávání u televize je pro mladé diváky škodlivé. Dle statistik mladí lidé ve věku od 10 do 18 let sledují televizi v průměru 25 hodin týdně, což je víc než 3 hodiny denně.²⁵ Rozpoznatelnost vyloženě televizního dítěte není složitá. U takového dítěte je nižší schopnost koncentrace, chybí mu vytrvalost a pozornost. Bývá nejisté, nudí se, je narušena schopnost integrace do hry s ostatními dětmi. Vzniká problém navazovat běžné sociální vztahy a v důsledku jednosměrné komunikace se komplikuje vyjadřovací a matematická schopnost. Vysedávání u televize má dopad i na somatický vývoj jedince, trpí zrak, krční páteř, může vzniknout nadváha na základě špatných stravovacích návyků, apod.

Omezení sledování televize na minimum není také nejvhodnějším způsobem. Dnešní děti a mládež do své sociální komunikace se svými vrstevníky často zařazují témata na různé pořady a hlavně seriály. Těm, kterým je sledování televize minimalizováno se nezapojí do diskuze a může to mít za následek i vyřazení z kolektivu kamarádů a spolužáků. A žádné dítě nechce být vyřazeno ze sociální sítě vrstevníků.

²⁵ SUCHÝ, Adam. Vychovává televize agresory? *Psychologie Dnes*, 2002, roč. 8, č. 9, s. 28 – 29.

4 Rodina a škola

Rodina je bezesporu nejstarší společenskou institucí a pro dítě má absolutně nezastupitelný význam. Do ní se dítě rodí a přebírá genetickou výbavu. Rodina má rozhodující vliv na celkový rozvoj osobnosti dítěte a to v oblasti duševní, sociální a tělesné. Rodina se podílí na společenské adaptaci dítěte a jeho začlenění do společnosti. Určuje sociální status dítěte, což je rozhodující, pokud jde o jeho sociální prestiž a sebeuvědomění. Aby péče o dítě byla co nejúčelnější, rodina by měla být úplná, tedy s oběma rodiči. A to i z toho důvodu, že způsob výchovy a vztahy v rodině předurčují dítěti vlastnosti, ze kterých bude jednou vycházet při založení vlastní rodiny.

4.1 Rodinná výchova a kriminalita

Rodina ve svém obsahu zajišťuje mnoho činností. Pečuje o zdraví, výživu a kulturní návyky svých členů, vytváří socializační a výchovné prostředí pro děti, vštěpuje jim morální postoje, ovlivňuje je, chrání a podporuje, předává jim kulturní dědictví. V socializačním procesu má velký význam funkčnost rodiny. Rozděluje se na rodinu funkční, afunkční a dysfunkční.

Funkční rodina je schopna přiměřeně plnit své funkce. Afunkční rodina je taková, kde občas dochází k selhání jedné či několika funkcí, které ale zásadně nenarušují život rodiny a negativně neovlivňují život dítěte. Dysfunkční rodina je opakem afunkční rodiny, zde dochází k vážným poruchám, vnitřnímu rozkladu rodiny a je narušován socializační proces dítěte.²⁶

Trestná činnost dětí a mladistvých je proto často spojována se špatně fungujícími poměry uvnitř rodinného prostředí. Dnešní doba je uspěchaná a hodně rodičů zápasí s nedostatkem času. A tak v mnoha rodinách se výchova potomků omezila na pouhé uspokojování jejich biologických potřeb, protože váha výchovy spočívá především na bedrech matek. Pro děti nemůže být podnětné, pokud pociťují nezájem a odmítání ze strany rodičů a jsou odkládány k televizi. Za rizikové faktory v rodině, kdy se u dítěte

²⁶ *Člověk - prostředí - výchova: k otázkám sociální pedagogiky*. Editor Blahoslav Kraus, Věra Poláčková. Brno: Paido - edice pedagogické literatury, 2001.

či mladistvého může odstartovat dráha protispolečenského jednání lze konkrétně považovat angažovanost rodičů v zaměstnání před výchovou, nedostatečný vznik vzájemných vazeb mezi rodiči a dětmi, lhostejnost rodičů k chování dítěte ve škole, k jeho prospěch a trávení volného času. Nevhodná je i nepřiměřená či naopak příliš tolerantní výchova. Nelze opomenout i nevyzrálou rodinu nebo rodinu s kriminální zátěží a závislost rodičů na alkoholu a drogách.²⁷ Děti jsou velmi vnímavé subjekty a většinou napodobují to, co vidí v rodině. Pokud se výše uvedené rizikové faktory objeví, hledají přirozeně způsob jak uniknout do světa, kde se něco děje, co pro ně může být zajímavé a vzrušující.

4.2 Školní výchova

Na školní výchovu klade společnost nemalé požadavky. Škola jako výchovně vzdělávací instituce by měla děti nejen vzdělávat, ale též vychovávat k občanské angažovanosti ve spolupráci s rodinou. V porevolučním období sice české školství prošlo určitými změnami, ale nijak významnými, spíše šlo o formální úpravy. Na základních školách dosud chybí vyučování dětí k dovednostem jako je tvořivost, etika a morálka, které jsou předpokladem pro samostatný život v demokratické společnosti. Například v občanské nauce se spíše seznámí s formálními stránkami fungování státu a společnosti než s principy práva, konceptem odpovědnosti, asertivním obhajováním vlastních zájmů, s tolerancí k odlišnosti a nejen etnické, s respektem k soukromí a se zdroji autority.²⁸

K rizikovým faktorům na školách patří nepravidelná školní docházka, špatný prospěch, nedostatečná kontrolní a pedagogická činnost školy, nekvalitní spolupráce rodičů se školou, arogantní přístup pedagoga k žákovi, šikana, zaškatlkování dítěte a užívání alkoholu a drog. Právě škola je často hlavním místem pro páchaní trestné činnosti. Počíná to drobnějšími přestupky v rámci třídy a pokračuje to závažnějšími delikty. Vztah žáka ke škole je dán především prostředím školy a osobností učitele. Autoritativní učitel má sice respekt, ale není příliš oblíben. Naopak učitel se vstřícnějším postojem k žákům může být u některých jedinců považován za slabého.

²⁷ CHMELÍK, J., *Vyšetřování trestné činnosti mládeže a páchané na mládeži v teorii a praxi*. Vyd. 1. Praha: MV ČR, 1995

²⁸ MATOUŠEK, Oldřich a Andrea KROFTOVÁ. *Mládež a delikvence*. Vyd. 1. Praha: Portál, 1998.

Práce učitele patří do náročné profese. Jeho snahou by mělo být proniknout v rámci možností do dění život dětí ve třídě, neměl by preferovat nadanější děti, ale snažit se o rovnocennou komunikaci se všemi. Děti a mládež se ve škole vytvářejí vlastní menšinovou kulturu – subkulturu. Obsahem subkultury jsou zvyklosti, rituály a zvláštní jazyk. Pokud jde o subkulturu, která vědomě pěstuje sebe sama, má sklon se vůči svému okolí vymezovat a vyvíjet na něho tlak, případně se vědomě ostřeji vyhraňovat, je živnou půdou pro zakládání asociálních part.²⁹ Proč vlastně ve školách k trestné činnosti dochází? Vyšší riziko sociálního selhání představují děti se špatným prospěchem, vyšším potenciálem agresivity a vlastní subkulturou, která je separuje od vlivu učitele a tím i školy.³⁰ Pokud se takové problémy vyskytnou a nelze je již řešit na úrovni školy ve spolupráci s rodinou, je třeba požádat o pomoc některou z institucí nebo zařízení, které jsou pro tuto činnost vhodné. Jedná se o pedagogicko – psychologické poradny, speciálně pedagogická centra, střediska výchovné péče pro děti a mládež, ambulance odborného psychologa, oddělení péče o dítě a rodinu referátu sociálních věcí, poradenská centra pro drogové a jiné závislosti, apod.

4.3 Šikana

Rozlišují se dva termíny a to šikana a teasing, Teasing šikanu připomíná pouze zdánlivě. Jde o nevinné pošťuchování mezi dětmi, hlavně chlapci a děvčaty a jedná se o normální jev. Šikana je úmyslné a většinou opakované týrání jednoho či více spolužáků za použití agrese a manipulace. Vůdcem bývá silná osobnost, intelektově zdatnější jedinec, tedy agresor s nevyrovnanou a citově deprivovanou osobností. Ten dokáže strhnout do svého klanu další jedince. V podstatě nemají moc na výběr, pokud nechtějí patřit k té skupině, která musí sloužit. Terčem šikany jsou děti v očích agresora odlišné, například děti méně nadané, obézní, ze sociálně slabších rodin, s tělesnou vadou, jiného etnika, ale patří sem i ti, kteří odmítají stejný postoj, jako má agresor.

Šikanované dítě málo jí, je vystrašené, do školy chodí s nechutí, přehnaně reaguje na různé podněty, straní se kolektivu a snaží se zdržovat v přítomnosti dospělých. Podle těchto znaků lze rozpoznat, že se něco děje, protože je docela naivní myslet si, že oběť

²⁹ SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2010.

³⁰ MATOUŠEK, Oldřich a Andrea KROFTOVÁ. *Mládež a delikvence*. Vyd. 1. Praha: Portál, 1998.

šikany se svým problémem svěří rodičům nebo učiteli. Je to dáno výhružkami ze strany agresora, že pokud bude žalovat, situace bude ještě horší, stud, že se nedokáže ubránit, obava ze ztráty posledních zbytků důstojnosti, které ve skupině ještě má a nebo že bude muset z kolektivu odejít a v novém ho bude čekat to samé.

Pokud má učitel podezření na šikanu, měl by neprodleně kontaktovat rodiče oběti a citlivým způsobem zjistit okolnosti chování jejich dítěte. V případě, že je šikana odhalena a důsledně vyšetřena, musí následovat adekvátní postih agresora s tím, že pedagog dá zřetelně najevo, že neodsuzuje agresora samotného, ale jeho chování.³¹

4.4 Volný čas

Volný čas nepředstavuje pouze prostor pro oddych a relaxaci, ale složitý systém velkého rozsahu. Je potřeba vytvářet podmínky k vhodným aktivitám ve volném čase a k nim lidi směřovat. Naopak utlumením jiných aktivit se může snižovat pravděpodobnost asociálního chování a to zejména u dětí a mládeže. Jde o rozvoj tvůrčích a sportovních aktivit tak, aby obsahovaly pozitivní prožitky a tím došlo k utlumení konzumních aktivit.³² Rodina a mimoškolní aktivity jsou důležitými činiteli naplnění volného času. Rodič by měl znát obsah činnosti svého dítěte ve volném čase, to znamená, kam chodí, s kým se stýká, v kolik hodin a v jakém stavu se vrací domů. Pokud je taková kontrola pravidelná, není třeba se obávat problémů. Pokud rodina jako významný činitel selhává nebo již selhala, dává svým dětem prostor k delikvenci. Znakem mladých delikventů je nezájem o sebevzdělávání, většinu volného času tráví před televizí nebo hraním her. Neprojevují zájem o smysluplnou činnost a raději se potloukají s partou po ulicích. Nuda a nedostatek zájmu o kulturní vyžití je vede k návštěvám různých pohostinství, kde konzumují alkohol. Není potom divu, že dochází k agresi, vandalismu a jiným protispolečenským činům.³³

Volný čas nelze vyučovat, každý si o svém volném čase rozhoduje sám. Je potřeba se naučit kvalitně volný čas využít. K tomu by mohla napomoci škola, která by zařadila

³¹ MARTÍNEK, Zdeněk. *Agresivita a kriminalita školní mládeže: druhy agresí, přístupy k agresivnímu chování, poruchy chování, šikana*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2009.

³² MARTÍNEK, Zdeněk. *Agresivita a kriminalita školní mládeže: druhy agresí, přístupy k agresivnímu chování, poruchy chování, šikana*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2009.

³³ SAK, Petr. *Proměny české mládeže*. Praha: Petrklíč, 2000.

do svého programu bloky s volnočasovou výchovou, ve kterých může docházet k harmonii rozumové, sociální a estetické výchovy. Podle Krause a Poláčkové³⁴ se nabízí provozování volného času ve škole ne formou předmětu, ale prostoru pro praktické činnosti. Do pedagogiky volného času by bylo vhodné zařadit podněty a návrhy pro řemeslnou práci, problematiku životního prostředí a sociální práce a zdravotní otázky chování ve volném čase. Do toho programu by měla patřit i výchova k čestnosti, kreativitě, flexibilitě, zvědavosti a otevřenosti a výchova k sociabilitě, tj. tolerance, shovívavost a ohleduplnost. To vše by ve výsledku přispělo k motivaci jedince, aby ovládal dovednosti pro různé aktivity, aby byl schopný vidět problémy a měl schopnost je samostatně řešit, byl schopen empatie, komunikace a integrace ve skupině.

³⁴ *Člověk - prostředí - výchova: k otázkám sociální pedagogiky*. Editor Blahoslav Kraus, Věra Poláčková. Brno: Paido - edice pedagogické literatury, 2001, s. 170.

5 Praktická část

V praktické části jsem si za cílovou skupinu zvolila mládež ve věku 15 – 17 let na střední škole v Praze. Podstatou bylo zjistit vztah k médiím, reklamě a využití volného času. Dále v jaké míře věnují rodiče pozornost školnímu prospěchu, jestli dochází k záškoláctví a šikaně. Cílem bylo nejen zjišťování zkušeností s kouřením, alkoholem, drogami, včetně kriminálního jednání, ale i to komu nejvíce věří a co je pro ně v životě nejdůležitější.

5.1 Cíl a metody výzkumu

Dala jsem si za úkol zjistit, jak velkou roli hrají v životě mládeže masmédia, do jaké míry je ovlivňují v jejich názoru na budoucnost a jestli jsou podnětem k negativnímu chování. Výzkum jsem realizovala pomocí dotazníkového šetření. Dotazník jsem sestavila na základě vyhodnocení nezávazného rozhovoru se skupinou žáků z jedné třídy střední školy a to se souhlasem jejich vedoucího pedagoga. Cílem rozhovoru pro sestavení dotazníku bylo zjistit poměry ve škole, jejich zájmy, trávení volného času, rodina, atd. Dotazníky byly rozdány v obálkách a odpovídalo se anonymně. Výzkum byl prováděn na střední škole v regionu Praha. Vzhledem k výsledkům z dotazníků, které jsem konzultovala s ředitelem školy, respektuji přání ředitele školy nevystoupit z anonymity. Výsledky jsou doplněny grafy.

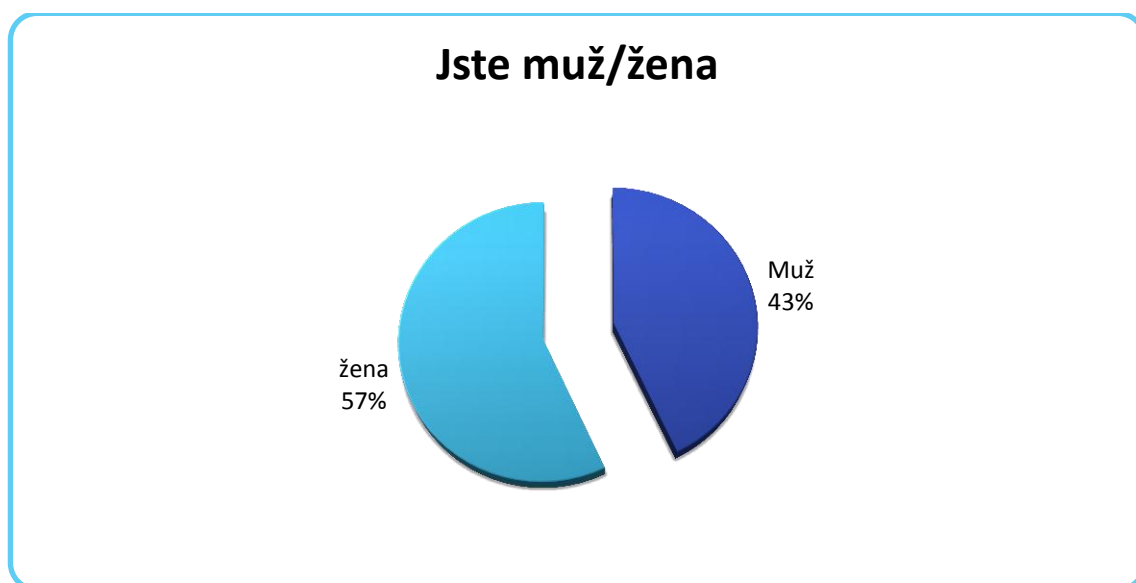
5.2 Pracovní hypotézy

Stanovila jsem k ověření tyto hypotézy:

- H1: Předpokládám, že rodiče věnují dostatečnou pozornost školnímu prospěchu svých dětí.
- H2: Předpokládám, že respondenti mají důvěru k médiím.
- H3: Předpokládám, že respondenti upřednostňují zdravý životní styl.
- H4: Předpokládám, že respondenti mají největší důvěru k učiteli a rodině.

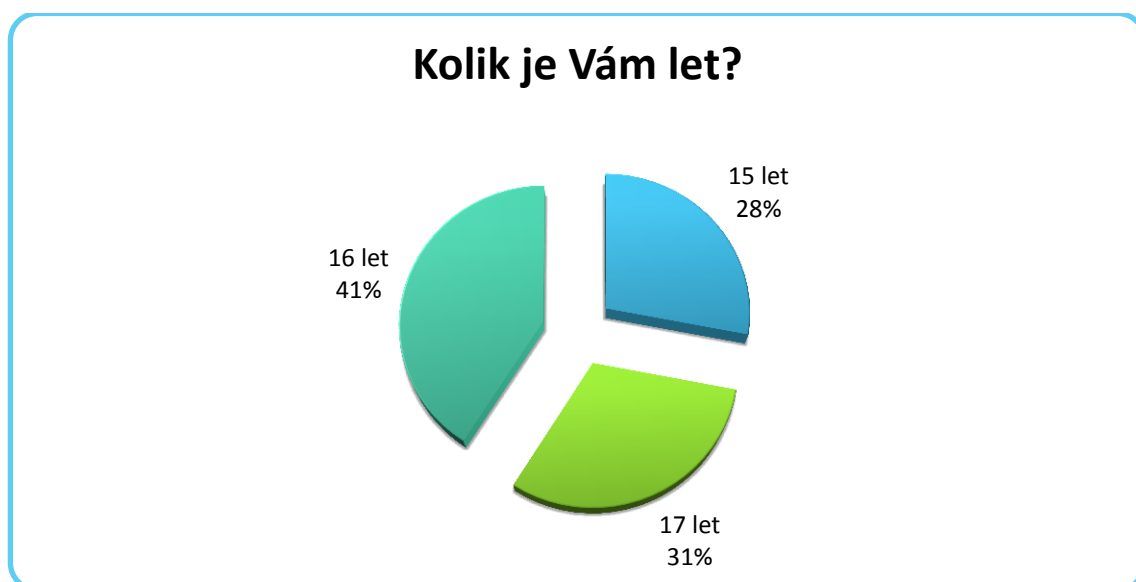
5.3 Vyhodnocení a zpracování získaných dat

Na základě průzkumu pomocí dotazníku odpovídali respondenti takto:

Graf 1 Otázka z dotazníku č. 1. Jste muž nebo žena.
Zdroj: Tvorba vlastní

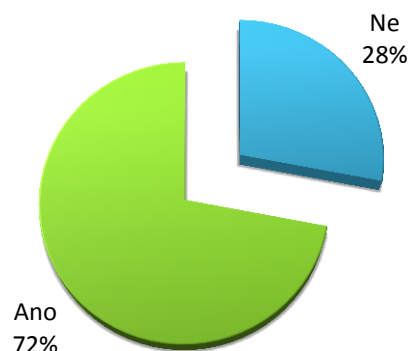
Z respondentů mají větší zastoupení dívky než chlapci.

Graf 1 Otázka z dotazníku č. 2. Kolik je Vám let?
Zdroj: Tvorba vlastní.

Z odpovědí vyplynulo, že převažující věk je 16 let.

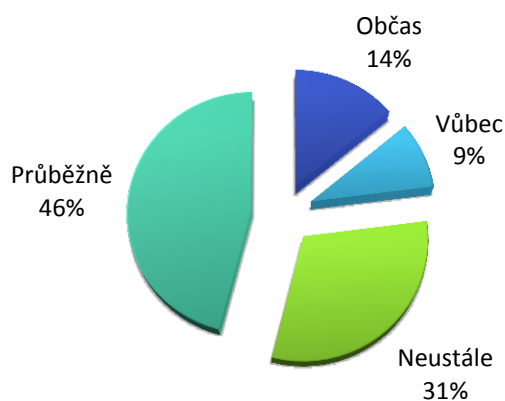
Jste z úplné rodiny?

Graf 2 Otázka z dotazníku č. 3. Jste z úplné rodiny?
Zdroj: Tvorba vlastní.

Převážná většina respondentů je z úplných rodin, z neúplné rodiny převažují chlapci.

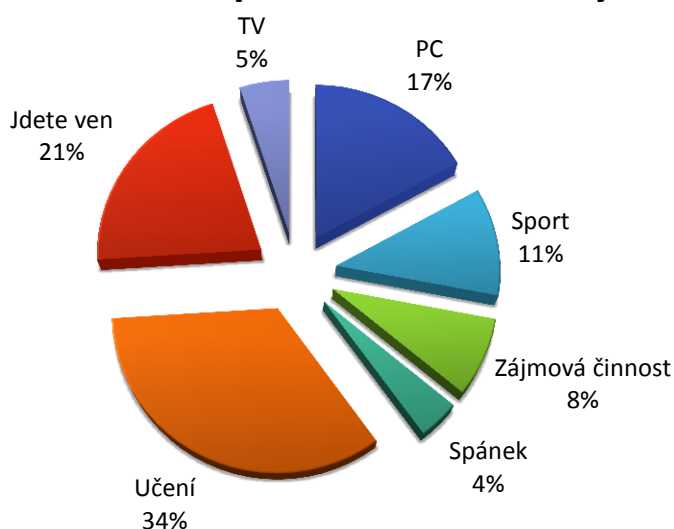
Jak často věnují rodiče pozornost Vašemu školnímu prospěchu?

Graf 3 Otázka z dotazníku č. 4. Jak často věnují rodiče pozornost Vašemu školnímu prospěchu?
Zdroj: Tvorba vlastní.

Z odpovědí vyplývá, že rodiče prospěch dětí ve škole zajímá a pravidelně ho sledují.

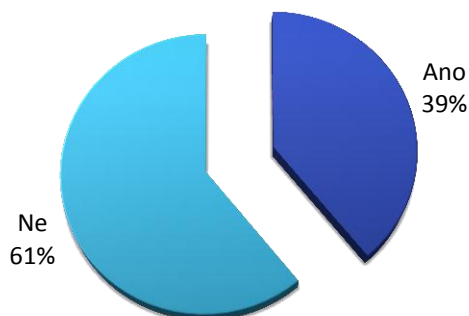
Vaše činnost po návratu ze školy

Graf 4 Otázka z dotazníku č. 5. Vaše činnost po návratu ze školy.
Zdroj: Tvorba vlastní.

Učení, zájmové činnosti a TV se po návratu ze školy věnují převážně dívky, chlapci jsou raději venku, sportují, tráví čas u PC a spí.

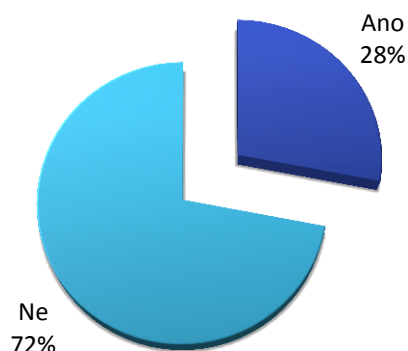
Dopustili jste se záškoláctví?

Graf 5 Otázka z dotazníku č. 6. Dopustili jste se záškoláctví?
Zdroj: Tvorba vlastní.

Procento těch, kteří se dopustili činu záškoláctví, je poměrně vysoké a převažují dívky.

Dopustili jste se ve škole šikany?

Graf 6 Otázka z dotazníku č. 7. Dopustili jste se ve škole šikany?
Zdroj: Tvorba vlastní.

Šikana odmítá většina respondentů, přesto procento těch, kteří se jí dopustili je na počet oslovených vysoké.

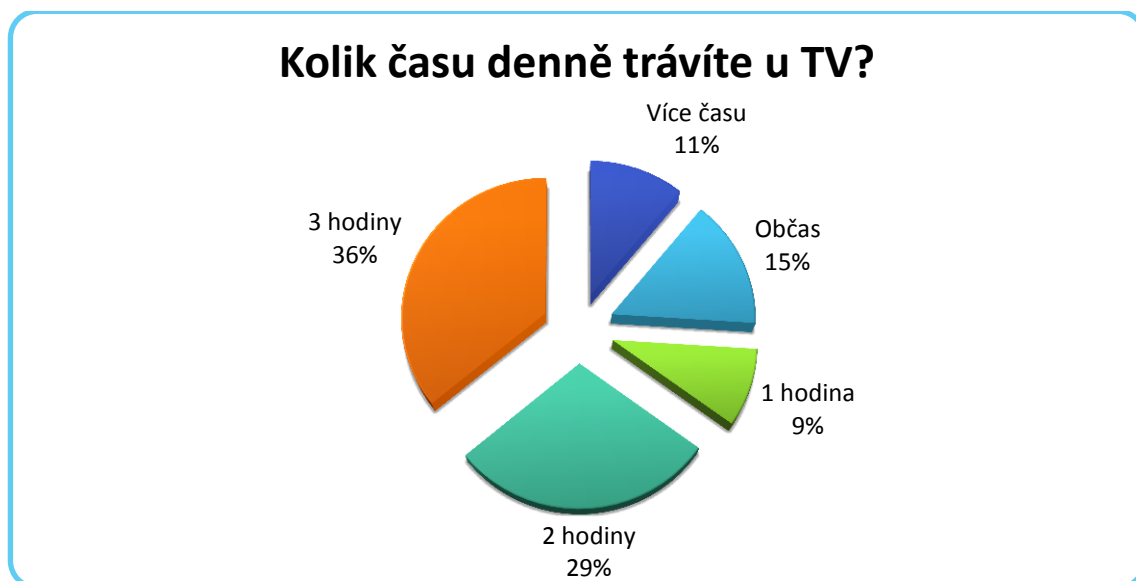
Uveďte objekt šikany

Graf 7 Otázka z dotazníku č. 8. Uveďte objekt šikany.
Zdroj: Tvorba vlastní.

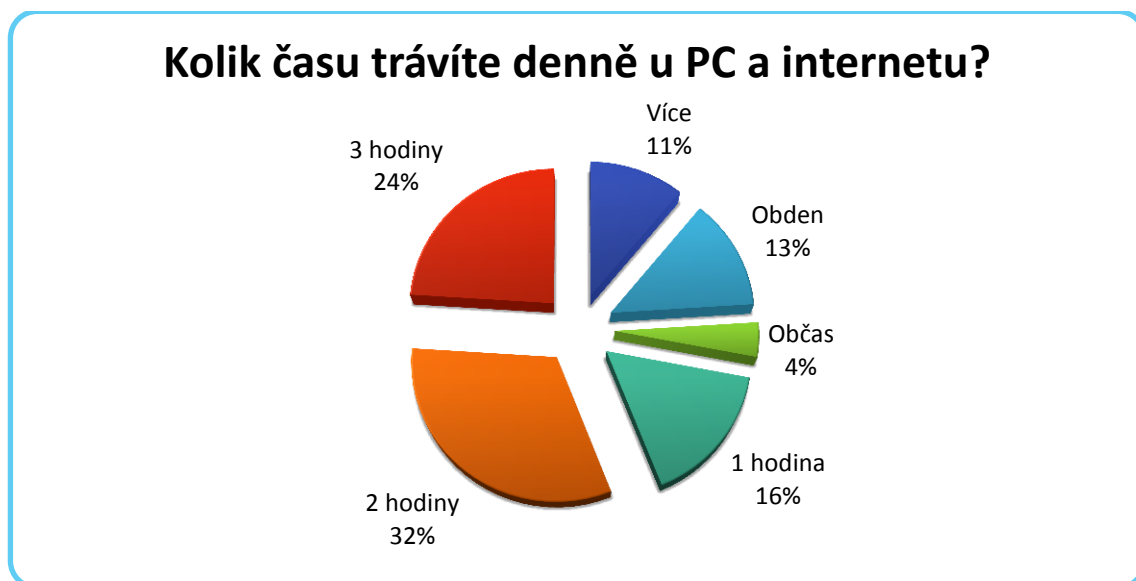
Šikana vůči učitelí je alarmující, neboť pedagog by měl být v tomto směru nedotknutelný. Šikana je směřována především na spolužáky, obojí je velmi špatné. Zajímavé je, že nikdo neuvedl důvod, proč šikanu spáchal na učitelí, u spolužáků byl uveden spíše způsob než důvod a to fyzické napadání, braní svačin a vymáhání kapesného, slovní urážky a posměšky, ničení osobních věcí (brýle, oděvy, mobilní

telefony), uštížení vlasů jedné obézní spolužačky, zastrasování, nucení k nenormálním věcem.

Graf 8 Otázka z dotazníku č. 9. Kolik času denně trávíte u TV?
Zdroj: Tvorba vlastní.

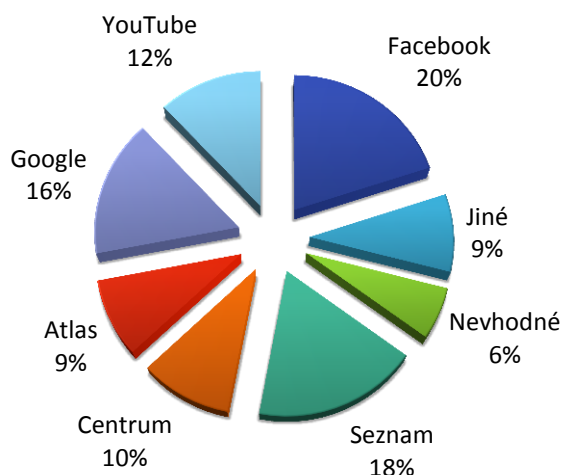
Průměrný čas trávený denně u televize je 2 až 3 hodiny a tráví ho tak především dívky.

Graf 9 Otázka z dotazníku č. 10. Kolik času trávíte denně u PC a internetu?
Zdroj: Tvorba vlastní.

Průměrný čas trávený u PC je podobný jako u TV, ale převažují chlapci.

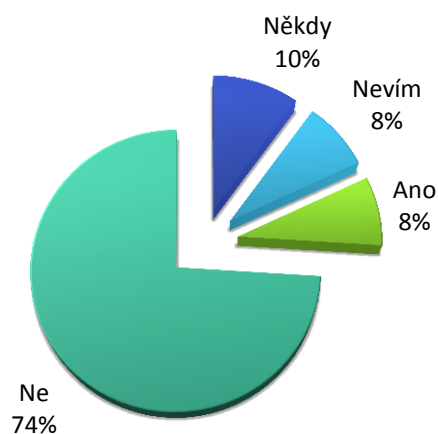
Nejčastěji navštěvované webové stránky

Graf 10 Otázka z dotazníku č. 11. Nejčastěji navštěvované webové stránky.
Zdroj: Tvorba vlastní.

Z grafu vyplývá, že nejoblíbenější je Facebook, dále Seznam, Google, YouTube, Centrum, Atlas koresponduje s jinými weby, nevhodné jsou pro tuto věkovou skupinu zastoupeny 6 %. U jiných respondenti neuvědli jaké. U děvčat vede Facebook a YouTube. Násilná tematika děvčata nezajímá a stránky se sexuální tematikou navštěvují 2 % děvčat.

Vadí Vám reklama?

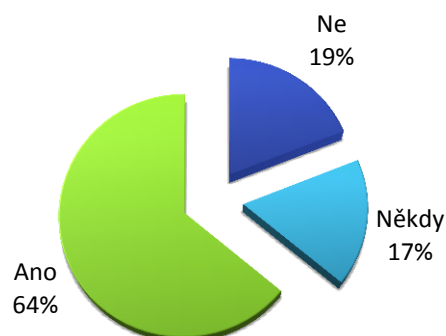

Graf 11 Otázka z dotazníku č. 12. Vadí Vám reklama?
Zdroj: Tvorba vlastní.

Převážná většina dotázaných uvedla, že jí reklama nevadí. Pokud ano nebo někdy, někteří navíc jako důvod uvedli, že jim reklama vadí při sledování hlavního programu,

tím, že je častá, někdy dlouhá a narušuje plynulost sledování. 4 % procenta dotázaných (chlapci) k odpovědi připsala, že česká reklama je většinou trapná.

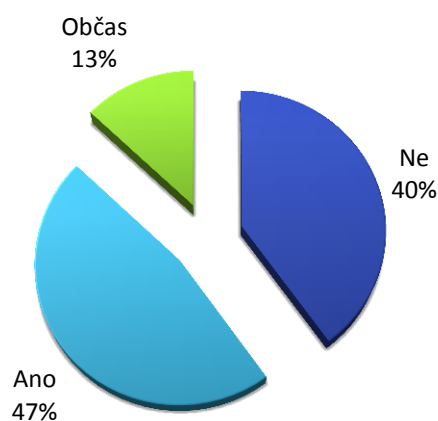
Chápete reklamu jako součást životního stylu?

Graf 12 Otázka z dotazníku č. 13. Chápete reklamu jako součást životního stylu?
Zdroj: Tvorba vlastní.

Převážná většina respondentů ji tak chápe, takže mediální vliv je opravdu veliký. Dívky uváděly větší orientaci v odívání, kosmetice a účesech, chlapci uváděli spíše technické směry.

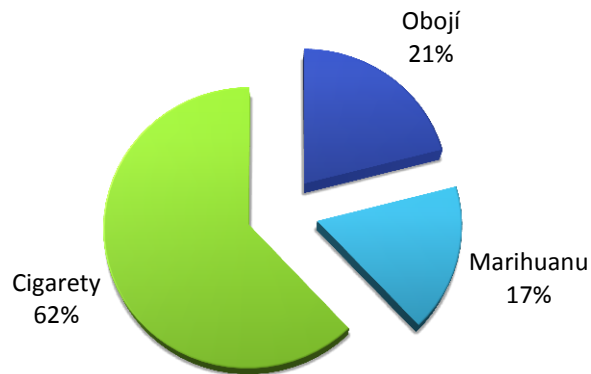
Kouříte?

Graf 13 Otázka z dotazníku č. 14. Kouříte?
Zdroj: Tvorba vlastní.

Procento kuřáků na škole je značné, dle dotazníků převažují dívky. V průměru dívky vykouří 10 – 15 cigaret denně, chlapci udávají počet mezi 10 až 20 cigaretami denně.

Co kouříte?

Graf 14 Otázka z dotazníku č. 15. Co kouříte?

Zdroj: Tvorba vlastní.

Převážná část dotázaných kouří cigarety, někteří příležitostně pouze marihuanu a někteří obojí. Každopádně to odporuje zdravému životnímu stylu a procento uživatelů je s ohledem na věk nebezpečné.

Máte zkušenost s alkoholem?

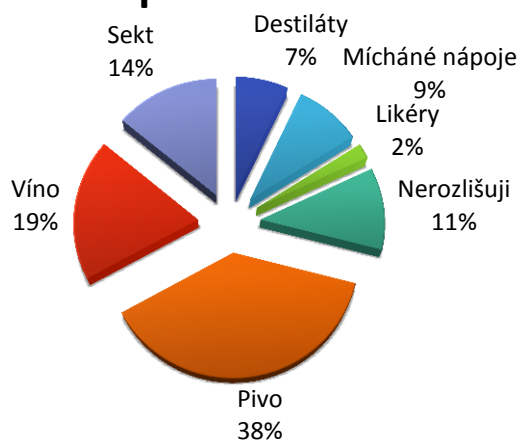

Graf 15 Otázka z dotazníku č. 16. Máte zkušenost s alkoholem?

Zdroj: Tvorba vlastní.

Bohužel procento těch, co odpovídali ano je vysoké, z odpovědí vyplývá, že více pijí chlapani než dívky. Popíjí občas v restauracích, což je vzhledem k věkové skupině alarmující, dále na večírcích, diskotékách a v partě. 47 % dotázaných uvedlo, že alkohol již nepijí, protože jim bylo velmi špatně, 2 % a to dívky uvedly otravu alkoholem.

Čemu dáváte z alkoholických nápojů přednost

Graf 16 Otázka z dotazníku č. 17. Čemu dáváte z alkoholických nápojů přednost.
Zdroj: Tvorba vlastní.

Nejčastěji se pije pivo, víno sekt a ostatní alkoholické nápoje. Chlapci dávají přednost pivu, vínu a destilátům, dívky vínu, sektu, míchaným nápojům.

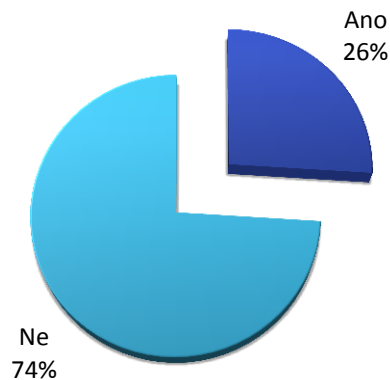
Máte zkušenost s tzv. tvrdými drogami?

Graf 17 Otázka z dotazníku č. 18. Máte zkušenost s tzv. tvrdými drogami?
Zdroj: Tvorba vlastní.

7 % odpovědělo ano, převládají dívky. Z drog bylo uvedeno 6 % LSD a 1 % pervitin. Zajímavé je, že všichni uvedli, že takový druh drogy užili pouze jednou.

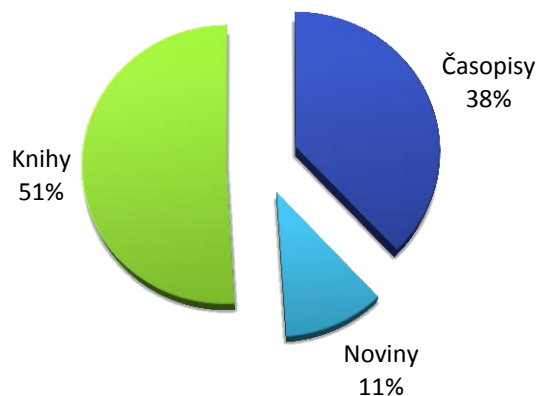
Byli jste již vyšetřováni Policií ČR?

Graf 18 Otázka z dotazníku č. 19. Byli jste již vyšetřováni Policií ČR?
Zdroj: Tvorba vlastní.

Nezanedbatelná část dotázaných již má zkušenost s Policií ČR, většinou chlapci. Za důvod byly uvedeny především drobné krádeže v obchodní síti, zadržení v souvislosti s požíváním alkoholických nápojů a poškozování cizí věci.

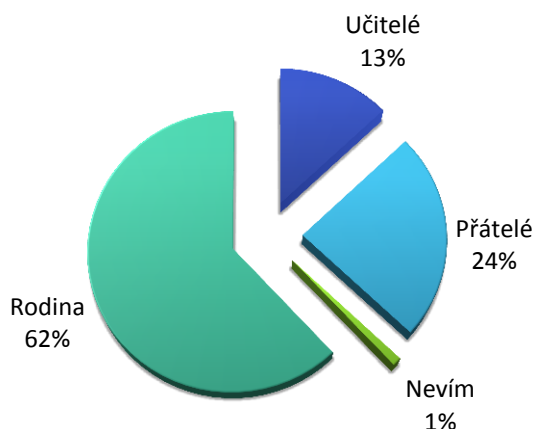
Vaše oblíbená četba

Graf 19 Otázka z dotazníku č. 20. Vaše oblíbená četba.
Zdroj: Tvorba vlastní.

V oblíbenosti převládají knihy (dobrodružné, romány, detektivky, odborná literatura, encyklopedie a atlasy, u dvou respondentů byla uvedena i bible), následují časopisy (módní, vědecké, technické a bulvár) a noviny (MF Dnes, Sport a bulvár). Dívky a chlapci vychází 1:1.

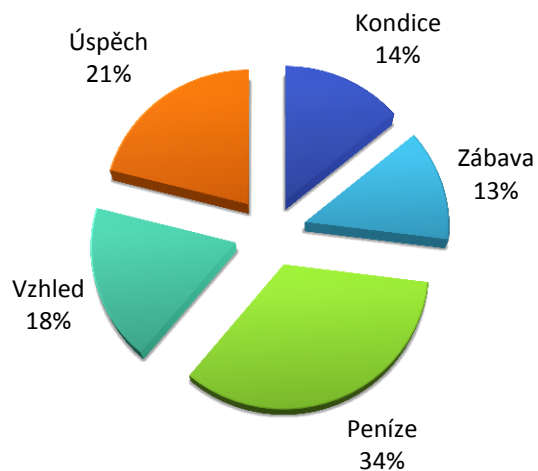
Komu dáváte největší důvěru?

Graf 20 Otázka z dotazníku č. 21. Komu dáváte největší důvěru?
Zdroj: Tvorba vlastní.

Rodině věří více dívky než chlapci. Ti dávají přednost přátelům. Důvěra v učitele tu je také a je zajímavé, že učiteli věří více dívky než chlapci.

Co je pro Vás důležitější?

Graf 21 Otázka z dotazníku č. 22. Co je pro Vás důležitější?
Zdroj: Tvorba vlastní.

Bohužel pro většinu dotázaných jsou nejdůležitější peníze. Úspěch předčil vzhled, zdraví se opomíjí, poslední místo obsadila zábava.

5.4 Prezentace výsledků a ověření stanovených hypotéz

Výsledky výzkumu jsem zpracovala na základě dotazníků. Cílem bylo zjistit postoj respondentů k médiím, škole, návykovým látkám, volnočasovým aktivitám a rodině. Odpovídalo více děvčat než chlapců. Z odpovědí vyplývá, že více chlapců tráví čas po škole pobytem venku, děvčata dávají přednost učení. Čas u televize tráví dívky a chlapci zhruba stejně, na internetu více chlapci. Co se týká reklamy, převážná část respondentů ji chápe jako součást životního stylu a proto jim reklama nevadí. Dívky uváděly větší orientaci v odívání a kosmetice, chlapci uváděli spíše technické směry. Zkušenosti s alkoholem má většina respondentů, převážně chlapci a stejně tak je to s kouřením. Pár respondentů má již zkušenost i s drogou, z dotazníků vyplynulo, že pouze příležitostně, pravidelně nikdo. Z dotázaných převážně chlapci byli již vyšetřováni Policií ČR a to v souvislosti s drobnými krádežemi, opilstvím a za vandalismus. Většina respondentů má největší důvěru k rodině a to převážně dívky, chlapci spíše k přátelům. Za své priority respondenti uvedli peníze a úspěch, dívky ve větší míře vzhled.

- **H1 Předpokládám, že rodiče věnují dostatečnou pozornost školnímu prospěchu svých dětí.**

Po zpracování dotazníků bylo zjištěno, že převážná část rodičů věnuje pozornost tomu, jak jejich děti prospívají ve škole. Hypotéza se tedy potvrdila.

- **H2 Předpokládám, že respondenti mají důvěru k médiím.**

Průzkumem bylo zjištěno, že média podstatně ovlivňují mínění respondentů. Nejvíce televize, internet a módní časopisy. Reklama je pro ně součástí životního stylu. Hypotéza se tedy potvrdila.

- **H3 Předpokládám, že respondenti upřednostňují zdravý životní styl.**

Výsledky dotazníků poukazují na to, že zdravý životní styl není prioritou dotázaných. Těch, kteří mají zkušenosti s alkoholem, kouřením a jinými návykovými látkami je poměrně vysoké procento. Alkohol konzumují převážně chlapci a dívky jsou více závislé na cigaretách. Znepokojující je kouření marihuany, i když většina respondentů uváděla pouze příležitostně. Přesto z celkového počtu respondentů 2 % kouří marihuanu téměř pravidelně. Hypotéza se tedy nepotvrdila.

- **H4 Předpokládám, že respondenti mají největší důvěru k učiteli a rodině.**

Z dotázaných chlapců a děvčat nejvíce věří rodině a přátelům, důvěra k učiteli je na posledním místě. Hypotéza se tedy nepotvrdila.

Závěr

Obsahem této práce je problematika reklamního působení na děti a mládež v souvislosti s kriminalitou. Masmédia jsou a budou důležitou součástí naší společnosti. Na jedné straně plní funkci informátora, ovlivňují smýšlení nás všech, drží krok s dobou a snaží se nepolevit na vzdělanosti celé společnosti. Ale na straně druhé mohou manipulovat s veřejným míněním, vnášet do života lidí falešné iluze a šířit dezinformace. Děti a mládež jsou nejvíce ohroženou skupinou těch, kteří mohou snadno podlehnout. Svoji roli tu má především rodina. Měla by být základním činitelem toho, aby jejich děti neuposuzovali život podle reklamy, protože bez toho je společnost nepřijme. V rámci praxe jsem měla možnost hovořit s rodiči problémových dětí. Z rozhovorů vyplynulo, že většina rodičů je časově vytížená a i když se snaží sledovat výsledky ve škole, nejsou schopni se dětem věnovat v plné míře. A tak místo toho nabízí dětem náhražky v podobě peněz a jiných hmotných věcí. Ne ale všichni. Jsou rodiny, které patří k sociálně slabším a nemohou svým dětem dát, co si přejí. A právě tyto děti, aby mohly fungovat v kolektivu a u svých vrstevníků, jsou schopny si věci opatřit nelegálním způsobem. I když to není častý jev, ale existuje. Při podrobnější analýze rozhovorů jsem zjistila, že děti jsou velkými konzumenty reklamy a touží po věcech, které jsou nad možnosti rodičů. A nejde jen o to, dále je tu sledování nevhodných pořadů, role bohatých a mocných, které mohou vytvářet milné představy, že ten kdo má peníze a moc je uznáván společností. K problémovým jednáním dochází většinou mimo školu a rodinu. Aby se tyto negativní jevy eliminovaly, je zapotřebí fungování rodiny v plné rozsahu, přehled o volnočasových aktivitách dětí a soustavná spolupráce se školou. Rodina je základ státu a společnost na to dříve kladla veliký důraz. A tak by tomu mělo být i nyní. Jinak nadále budeme sledovat, jak narůstají statistiky mladých delikventů.

Resumé

Bakalářská práce popisuje vliv reklamy na kriminalitu mládeže. Jejím cílem bylo se blíže seznámit se současným postojem reklamy v masmédiích vůči dětem a mladistvým, poukázat na neklesající kriminalitu, popsat funkci rodiny a školy a způsob trávení volného času.

První část mojí práce se zabývá popisem obsahu masmédií, jejím vlivem na společnost, děti a mládež. V druhé části se věnuji funkci médií a působením na děti a mládež. Třetí část se zabývá kriminalitou mládeže, trestnou činností a vlivem televizního násilí na děti a mládež. Čtvrtá část obsahuje funkci rodiny a školy, popisuje šikanu a trávení volného času. Pátá část uzavírá obsah empirickým šetřením za použití kvantitativního průzkumu, jehož cílem bylo zjistit využívání médií, vztahy k rodině a škole, trávení volného času a způsob zdravého životního stylu.

Anotace

Tato práce se zabývá popisem vlivu reklamy v masmédiích na mládež střední školy. V jednotlivých částech člení média, jejich účel a kriminalitu dětí a mládeže a její důsledky. Zabývá se rodinnou výchovou, důležitostí školní výchovy a trávením volného času dětí a mládeže. V praktické části se zabývá průzkumem pomocí dotazníkového šetření a jeho následným vyhodnocením.

Klíčová slova

Reklama, masmédiá, počítač, internet, televize, děti, mládež, kriminalita mládeže, rodina, škola, volný čas.

Annotation

This work deals with the description of the impact of advertising on juvenile delinquency, high school. In some parts of the members of the media, their purpose, children and youth crime and its consequences. It deals with family education, school education and the importance of free time children and youth. The practical part deals with the research questionnaire and its subsequent evaluation.

Key Words

Advertising, mass media, computer, internet, television, children, youth, youth crime, family, school, leisure.

Seznam použité literatury

1. BURTON, Graeme. *Úvod do studia médií*. 1. vyd. Brno: Barrister, 2001, 390 s. ISBN 80-859-4767-6.
2. HELUS, Zdeněk. *Dítě v osobnostním pojetí: obrat k dítěti jako výzva a úkol pro učitele i rodiče*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004, 228 s. Pedagogická praxe. ISBN 80-717-8888-0.
3. HVÍŽDALA, Karel. *Moc a nemoc médií: rozhovory, eseje a články 2000-2003*. 1. vyd. Praha: Máj, 2003, 268 s. ISBN 80-865-6970-5.
4. CHMEL, Zdeněk. *Propagace, public relations, media*. Vyd. 1. Brno: Ante, 1997, 80 s. ISBN 80-902-4042-9
5. CHMELÍK, J., *Vyšetřování trestné činnosti mládeže a páchané na mládeži v teorii a praxi*. Vyd. 1. Praha: MV ČR, 1995
6. JILČÍK, T., PLŠKOVÁ, A., ZAPLETAL, L., *Sociální patologie – úvod od studia*. Brno: IMS, 2005, 51 s.
7. JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. *Masová média*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2009, 413 s. ISBN 978-807-3674-663.
8. KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2008, 215 s. ISBN 978-807-3673-833.
9. *Člověk - prostředí - výchova: k otázkám sociální pedagogiky*. Editor Blahoslav Kraus, Věra Poláčková. Brno: Paido - edice pedagogické literatury, 2001, 199 s. ISBN 80-731-5004-2.
10. KŘÍŽEK, Zdeněk a Ivan CRHA. *Jak psát reklamní text*. 4., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2012, 220 s. Marketing (Grada). ISBN 978-80-247-4061-4.
11. MARTÍNEK, Zdeněk. *Agresivita a kriminalita školní mládeže: druhy agresí, přístupy k agresivnímu chování, poruchy chování, šikana*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2009, 152 s. ISBN 978-802-4723-105.

12. MATOUŠEK, Oldřich a Andrea KROFTOVÁ. *Mládež a delikvence*. Vyd. 1. Praha: Portál, 1998, 335 s. ISBN 80-717-8226-2.
13. MUSIL, Josef. *Elektronická média v informační společnosti*. Praha: Votobia, 2003, 261 s. ISBN 80-722-0157-3.
14. MÜHLPACHR, Pavel. *Sociální patologie*. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita, 2001, 104 s. ISBN 80-210-2511-5.
15. SAK, Petr. *Proměny české mládeže*. Praha: Petrklíč, 2000, 296 s. ISBN 978-80-7229-354-4.
16. SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2010, 281 s. ISBN 978-802-4729-077.
17. SUCHÝ, Adam. Vychovává televize agresory? *Psychologie Dnes*, 2002, roč. 8, č. 9, s. 28 – 29. ISSN 1211-5886.
18. VYBÍRAL, Zbyněk. *Psychologie lidské komunikace*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000, 264 s. ISBN 80-717-8291-2.
19. ZAPLETAL, Josef. *Kriminologie*. 4., nezměn. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky, 2002, 101 s. ISBN 80-7251-095-92.
20. Zapletal, J., a kol. *Kriminologie díl II., zvláštní část, 4. vydání*. Praha: Policejní akademie ČR, 2002, 101 s. ISBN 80-7251-095-9
21. *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, © 2001- [cit. 2012-05-11]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org>
22. *Moje-rodina.cz | rodina, těhotenství a porod, on-line TV, výchova dětí, škola, partnerské vztahy a intimita, tvoření, fotogalerie a další* [online]. © 2005 - 2008 [cit. 2012-08-22]. Dostupné z: <http://moje-rodina.cz>
23. *Www.trestni-rizeni.com - trestní právo a trestní řízení pro laiky* [online]. © 2006 - 2012 [cit. 2012-09-22]. Dostupné z: www.trestni-rizeni.com
24. *Zkola - vzdělávací a informační portál školství Zlínského kraje* [online]. © 2003 - 2012 [cit. 2012-10-22]. Dostupné z: www.zkola.cz

Seznam příloh: dotazník č. 1 otázky

1. *Jste muž /žena*
2. *Kolik je Vám let?*
3. *Jste z úplné rodiny? ANO-NE*
4. **Jak často věnují rodiče pozornost vašemu školnímu prospěchu:** (uved'te jednu možnost)
 - a) neustále
 - b) průběžně
 - c) občas
 - d) vůbec
5. *Vaše činnost po návratu ze školy:* (uved'te jednu možnost)
 - a) učení
 - b) sport
 - c) zájmová činnost
 - d) jdete ven
 - e) TV
 - f) PC
6. *Dopustili jste se záškoláctví? ANO-NE*
7. *Dopustili jste se ve škole šikany?*
8. *Uved'te objekt šikany:* spolužák – učitel (uved'te důvod)
9. *Kolik času denně trávíte u TV?* (uved'te jednu možnost)
 - a) 1 hod.
 - b) 2 hod.
 - c) 3 hod.
 - d) více času

e) občas

10. **Kolik času denně trávíte u PC a internetu?** (uved'te jednu možnost)

a) 1 hod.

b) 2 hod.

c) 3 hod.

d) více času

e) obden

f) občas

11. **Nejčastěji navštěvované webové stránky:** (lze 3 možnosti)

a) Seznam

b) Centrum

c) Atlas

d) Google

e) Facebook

f) YouTube

g) Nevhodné (sexuální tematika, násilná tematika)

h) Jiné (uved'te jaké)

12. **Vadí Vám reklama?** ANO-NE-NĚKDY-NEVÍM

13. **Chápete reklamu jako součást životního stylu?** ANO-NE (uved'te důvod)

14. **Kouříte?** (uved'te kolik cigaret denně)

15. **Co kouříte?**

a) cigarety

b) marihuanu

c) obojí

16. **Máte zkušenost s alkoholem?** ANO-NE (uved'te prostředí)

17. **Čemu dáváte z alkoholických nápojů přednost:**

- a) pivo
- b) víno
- c) destiláty
- d) likéry
- e) míchané nápoje
- f) nerozlišuji

18. **Máte zkušenost z tzv. tvrdými drogami?** (pokud ano, uveďte o jaké drogy jde)

19. **Byl/a jste již vyšetřován/a Policií ČR?** (uveďte proč)

20. **Vaše oblíbená četba:**

- a) knihy
- b) časopisy
- c) noviny

21. **Komu dáváte největší důvěru:**

- a) rodina
- b) učitel
- c) přátelé
- d) nevím

22. **Co je pro Vás nejdůležitější?**

- a) kondice
- b) úspěch
- c) peníze
- d) vzhled
- e) zábava